

Kloosterkerk

Genesis 11,31 – 12,9

4 september 2022 – ds. Rienk Lanooy en ds. Jan Tom Schneider

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/fHJVnBjUkvE>

Gebed om ontferming

Veel van onze dagen rijgen zich aaneen als de stille regels van een boek als mensen die wachten in een rij maar soms licht er in die vaste routine iets op wat ons op doet veren: de lichtval van de schemering een betoverende melodie een nieuw vergezicht over hoe je verder moet en soms ervaren we daarin iets van U, o God, lichtend Woord zinderend Zijn stuwende Stem, en breken we los uit de verstening om lichter te gaan leven en daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>	Veel mensen in ons leven nemen we voor lief ze vormen de rekwisieten op het toneel van ons bestaan maar soms is er iemand die daar doorheen breekt die liefde wekt vriendschap brengt medespeler wordt eenzaamheid doorbreekt en soms ervaren we daarin iets van U, o God die de Liefde zelf bent en in onze verbondenheid met de ander woont Wees zo waar wij zijn en daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>	In veel van wat er gebeurt op deze wereld berusten we het komt en gaat we horen en zien het maar het raakt ons niet werkelijk maar dan is daar opeens iemand die de wereld mooier maakt rechtvaardiger oprechter en soms ervaren we daarin uw bezielende aanwezigheid de scheppende kracht die heelt wat is verdeeld en oproept om op weg te gaan naar een wereld naar uw hart en daarom bidden wij U: <i>Heer, ontferm U...</i>
---	---	--

Preek

Met wie is het begonnen? vragen we ons wel eens af. Wie was de grondleggers van dit of dat, zus of zo? En we zeggen: het begon met Willem van Oranje, Maarten Luther, Florence Nightingale, Sigmund Freud, Rosa Parks.

Je zou ook kunnen zeggen: het begon met Abraham en Sara. Joden, christenen, en islamieten zeggen dat gezamenlijk. Maar wat begon er dan met die twee?

In de eerste elf hoofdstukken van de bijbel gaat het over 'de mens' en hoe die zich ontwikkelt. Je zou kunnen zeggen: ons hele leven ligt in die oergeschiedenis besloten. Het handelt over de vraag hoe je volwassen wordt, zelfstandig: een verantwoordelijk mens. In die oerverhalen gaat dat gepaard met vallen en opstaan, of misschien wel vooral met vallen. Als het er op aan komt wordt de verantwoordelijkheid vaak afgeschoven op een ander. Adam zegt immers: ik kon er niets aan doen; het was Eva. En Kaïn deelt de Eeuwige mee: Ik ben toch niet verantwoordelijk voor mijn broer Abel, *Ben ik mijn broeders hoeder?* Noach voelt zich niet verantwoordelijk en

redt van zijn soort alleen zichzelf met zijn eigen familie. En in Babel zeggen ze 'Laten we ons een naam maken'. Als de ander, als de Eeuwige buiten beeld is, hoef je je ook niets aan hem gelegen te laten liggen.

En dan verschijnen er, haaks op die oerverhalen van de mensheid, opeens twee kleine mensen op het toneel. Het zijn geen godenkinderen, geen jonge helden. Ze zijn al enigszins op leeftijd. En toch vertellen zij het verhaal van een nieuw begin. Dat is het verhaal van de verantwoordelijkheid. En je hoort daar het begrip 'antwoord' in. Het nieuwe begin is geen initiatief van Abraham en Sara, ze zijn geen reli-ondernemers die iets nieuws hebben verzonnen. *Zij geven antwoord op het verzoek van de Eeuwige: Trek weg uit je land, verlaat je familie... en ga naar het land dat ik je zal wijzen.*

En ze antwoorden door te gaan. Adam, zo vertelt het oerverhaal, verlaat onder dwang de vertrouwde Hof van Eden. Maar Abraham en Sara verkiezen een soort vrijwillige ballingschap door het oude vertrouwde niet te koesteren, maar door de weg te gaan van het onbekende. Zij gaan dus niet, omdat ze geen keus hebben, maar zij antwoorden op een uitnodiging. Het is een uitnodiging om vrij te worden. En die vrijheid is er niet een van 'anything goes', 'wie doet me wat', maar is er een van verantwoordelijkheid. Ze antwoorden op de uitnodiging van de Eeuwige om gezegend te worden en de ander tot zegen te zijn.

Is dat nieuw? Ja, maar je moet er gelijk bij zeggen: die uitnodiging is altijd weer nieuw. Het is een 'standing invitation', je moet altijd weer beslissen of je er op in gaat of niet, op die vrijheid die zich uit in verantwoordelijkheid. Want liever schuiven we wat ons overkomt af op de ander. Wat vroeger het lot was, de sterren, onberekenbare goden, is inmiddels ingewisseld voor de elite, de boze massa, de politiek, de boeren, de deugers, je genen, je ouders, het systeem, de collega, de Marokkanen en aan het eind van de rit zijn het vaak weer de joden die het hebben gedaan. Iedereen voelt zich een minderheid, iedereen is slachtoffer. Maar Abraham en Sara, die oude, maar altijd weer nieuwe mensen, laten het daar niet bij. Zij horen een stem die iets zegt als: '*Ga, voor jou*'. Meestal wordt dat vertaald met: Ga weg, op reis, trek uit, laat alles achter je. Maar er is ook een mystieke joodse uitleg, die die woorden leest als: Ga naar jezelf. Je moet niet gaan om iemand anders te worden, om jezelf kwijt te raken. Je moet gaan om jezelf te vinden. Rabbi Soesja zei tegen zijn leerlingen: Bij het laatste oordeel zal mij niet worden gevraagd: 'Waarom ben je niet Mozes geweest?' Mij zal worden gevraagd: 'Waarom ben je niet Soesja geweest?'

De langste reis, zei Dag Hammarskjöld, is de reis naar binnen. Niet omdat we daar zoveel moois aantreffen, maar omdat het hard werken is om werkelijk een innerlijk vrij mens te worden en als je er niet toe geroepen wordt door die vreemde stem om op weg te gaan, zal het ook niet gaan.

Tegenwoordig is het bon ton om te zeggen dat een mens eigenlijk niet vrij is: wij zijn ons brein of je bent vooral het product van de omstandigheden, het land, de cultuur, het gezin waarin je geboren bent. Ik besef: het is ook goed dat te zien. Zo uniek zijn we niet en succes of mislukking heeft vele vaders en moeders, niet in het minst puur geluk of pure pech. Maar daarmee is de loop van je leven niet onvermijdelijk. Je bent meer dan je nationaliteit, je genen, je driften, je relatie met je ouders. En dat evangelie maakt dat Abraham en Sara hun land, hun familie, hun traditie achter zich laten. Via de langste reis, die begint met de reis naar binnen, antwoorden zij op de vraag van de Eeuwige om op weg te gaan en het leven in vrijheid te herwinnen. Zo ontdekken ze wie ze werkelijk zijn.

Met wie is het begonnen, vragen we bij tijd en wijle. Met Abraham en Sara, zeggen we hier, of misschien moeten we zeggen: het begint altijd met de Eeuwige zelf. Hij spreekt nog altijd voort

en dat betekent dat het vandaag en morgen en gisteren ook met mij kan beginnen, met u, met ons.

Tenslotte, misschien dat dat vandaag in het bijzonder voor Jan Tom Schneider geldt, die het komende jaar als ambulante predikant in de Kloosterkerk werkzaam is. Het is hier niet je 'eerste keer', Jan Tom. Je was hier ooit vicaris en je bent hier over de jaren ook gekomen als kerk- en voorganger. En toch begint het vandaag ook voor jou 'opnieuw'. Moge het een goede tijd voor je zijn. Dat je in en met deze gemeenschap een warm, blijmoedig en verbindend vertolker mag zijn van de vreemde stem die ons roept om op weg te gaan en het bevrijdende antwoord dat we daarop geven.

bronnen:

Karel Deurloo, *De vader van het landvolk*, Baarn: Ten Have 1992

Nico ter Linden, *Abraham*, Kampen: Kok 1988

Jonathan Sacks, *Genesis: boek van het begin*, Middelburg: Skandalon 2020

Meir Shalev, *In den beginne: eerste keren in de bijbel*, Amsterdam: Ambo 2011

De preek en de gebeden van ds. Jan Tom Schneider, eveneens uitgesproken in de dienst van 4 september 2022 zijn ook op de website van de Kloosterkerk te vinden – of rechtstreeks via deze link: <https://www.kloosterkerk.nl/wp-content/uploads/2022/09/Bij-een-zondag-als-deze.pdf>

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!